

עין משפט ונר מצוה

פט:

היא שחבלה בצעלה קשה דמוזין לאחר והצעל יכתוב בראון שטר בשמו כדי שיגבה חבלתו ותירך ר"י דכיון שאין הכתובה שם האשה הרי הוא כאלו משהה אשמו בלא כתובה אע"פ שאין קלה בעיניו להוציאה וא"ת כיון דכל גבי צעלה ודאי מחלה מאי קאמר לעיל אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובה של זו כו' שום אדם לא יקנה אותה כיון דודאי מחלה ויכולין עדים לומר מאי אפסדין כדקאמר לעיל אם טובת הנאה לצעל וי"ל דיכולה לעשות קיום במשכנות או בערבות או בנדר או בשבועה שלא תמחול אבל כאן אם יש לה תשלם ואם אין לה אין משועבדת לניזק לעשות לו קיומים ז"ע:

ואפי' מחלה לגבי בעל לא מיפסד קמפסדי. וא"ת והא ודאי מיפסד קמפסדי דכי לא תמכור יגבה חבלתו אם תתאלמן או תתגרש וכשמתכור ותמחול לצעלה יפסיד הכל וי"ל כיון שעכשיו לא היתה נותנת לו כלום אפילו לא מחלה ממנה שמחלה אינו כל כך הפסד כיון שלא יהיה לו כלום עכשיו ולאחר זמן נמי שמה תמות וירשנה צעלה:

בדנפישא כתובתה מחבליה. וא"ת מעיקרא נמי איירי בנפישא כתובתה מחבלה דקאמר תוזין כתובתה בטובת הנאה ותימצי ליה בחבלה וי"ל בדמקצת חבלה קאמר ואם תתאלמן או תתגרש יגבה השאר ממקום אחר:

בגון דלא נפישא כתובתה מחבליה דאורייתא. וא"ת והשתא היכי מתוקמא כר"מ והלא פוחת לה ממנה או ממאמץ ובעילתו צעילת זנות לרבי מאיר (כתובות נד:) וי"ל (בגון) דהיא גורמת להפסיד לעצמה: **לא מפסיד עשרים** וחמשה זוזי.

ל"ג זוזי דלמאי דגרס זוזי ל"ל דאיייר בכתובת צבולה וכ"ה זוזי לזרייס הס מאמץים זוז מדינה ולימא דזריש ארבעה וחמשה (נעיל ד' זו: ושם) הוכחנו דמאמץים של צבולה הס מאמץים זוזי לזריז (והכא ל"ג זוזי) ולא מפסיד כ"ה היינו כ"ה סלעים של אלמנה ואף על גב דכתובתה דרבנן אין להקפיד על הא דנקט כתובה דאורייתא:

בשם שלא תמכור והיא תחתיו. פרש"י כשם שאין יכולה למכור כתובתה בעודה תחתיו כך לא תפסיד מכתובתה כלום בשביל שום חבלה ונוק שמוזק בעודה תחתיו

החובל פרק שמיני בבא קמא

ה"ג דהשטא נמי לא מידי קא ידבה ליה: **אי דנפישא כתובסה** **מכתובה דאורייתא**. שכתב לצבולה יותר ממאמץים ולאחלמנה יותר ממאה הראויה לה מן המורה אמאי לא הפסידה: **נוקמא אכתובה דאורייתא**. משום דרבי מאיר אסר לשהות עם אשמו אפילו שעה אחת בלא כתובה ותוספת מוזין

דאי מחלה לגבי בעל לא קא מפסיד דהשתא נמי לא מידי קא יהבה ליה סוף סוף כל לגבי בעל ודאי מחלה ואטרוחי בי דינא בכדי לא מטרחינן אלא הא דתניא בוכן היא שחבלה בבעלה לא הפסידה כתובתה אמאי תזבוגנה ניהליה לכתובתה לבעלה בטובת הנאה בהא חבלה דאי מחלה לגבי בעל ליכא פסידא הא ודאי ר"מ היא * דאמר באסור לאדם שישאה את אשתו אפילו שעשה אחת בלא כתובה ומעמא מאי כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכא מגרש לה וגבי ליה בחבליה מינה אי הכי השתא נמי "מגרש לה וגבי ליה בחבליה מינה כגון דנפיש כתובתה דמשום ההוא פורתא לא מפסיד טובא ואי דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא נוקמא אכתובה דאורייתא ואידך כתובנה ניהליה בחבליה כגון דלא נפישא כתובתה מכתובה דאורייתא דהוי חבליה ארבעה זוזי דמשום ארבעה זוזי לא מפסיד עשרים וחמשה אלא הא דתניא בכשם שלא תמכור והיא תחתיו כך לא תפסיד והיא תחתיו והא זימנין משכח לה דמפסדא והיכי דמי כגון דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא אמר רבא סיפא אתאן לכתובת בנין דכרין והכי קתני כשם שהמוכרת כתובתה לאחרים ילא הפסידה כתובת בנין דכרין מאי טעמא זוזי הוא דאנסוה יכך מוכרת כתובתה לבעלה לא הפסידה כתובת בנין דכרין מ"ט זוזי הוא דאנסוה לימא תקנת אושא תנאי היא דתני חדא עבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאשה אבל לא לאיש ותניא אידך ילא לאיש ולא לאשה סברוה דכולי עלמא קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דאמר לאשה לית ליה תקנת אושא ומ"ד לא לאיש ולא לאשה אית ליה תקנת אושא לא דכולי עלמא אית להו תקנת אושא אלא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה ואי בעית אימא אידי ואידי לאחר תקנה ואית להו תקנת אושא אלא למאן דאמר לאשה ולא לאיש מאי טעמא כדרבא דאמר רבא הקדש

ה"ג דהשטא נמי לא מידי קא ידבה ליה: **אי דנפישא כתובסה** **מכתובה דאורייתא**. שכתב לצבולה יותר ממאמץים ולאחלמנה יותר ממאה הראויה לה מן המורה אמאי לא הפסידה: **נוקמא אכתובה דאורייתא**. משום דרבי מאיר אסר לשהות עם אשמו אפילו שעה אחת בלא כתובה ותוספת מוזין לצעלה בטובת הנאה ותימזב ליה בחבליה: **כ"ה**. סלעים והוא מנה מאה זוז כתובת אלמנה ופחותה שבכתובות נקט: **כשם שלא פסדור**. קס"ד הכי קאמר כשם שאינה יכולה למכור בעודה תחתיו כך לא תפסיד מכתובתה כלום בשביל שום חבלה ונוק שמוזק בעודה תחתיו: **כסופס בנין דכרין**. בפרק נערה שנתפתתה (כתובות ד' נג:.) בנין דכרין דיהוו ליכי מנאי אינון יהיון ירתון כסף כתובתיך יתר על חולקיהון דעם אחוהון. היו לו שתי נשים וכתובת האחת גדולה משל חזירתה ומתו שתיים בחייו וירשן או אחת בחייו וירשה אעפ"כ לא בטלה כתובתה אלא צניח אם יש לה בן זכר הימנו וכשבאין לחלוק בניו בנכסיו אחר מותו נוטלין אלו כתובת אמן ואלו כתובת אמן והשאר חולקין בשוה ואין יכולין בני הקיימת לומר אנו ניטול כתובת אמנו שהיא כבעלת חוז ואמס אל תטלו שאין לאמכס כתובה שהרי צעלה ירשה וקיי"ל

התם [נג]. דהמוכרת כתובתה לאחר בטובת הנאה ומתה בחיי צעלה וירשה מפסיד הלוקח אעפ"כ לא הפסידו צניח כתובת בנין דכרין ולא יאמרו בני חזירתה אמכס פשעה בה שאילו היתה קיימת לא היתה גובה שהרי לקוחות היו גזיין אותה משום דאמר ר' הו זוזי אנסוה שהיתה זריכה למעות ולא לאפסדינהו נמכוניה: **בשן ועין לאשא**. הפילה היא את שינו וסימאה את עינו: **אבל לא לאיש**. סימא צעלה את עין העבד או הפיל את שינו לא יאל תחירות לפי שאין גופו קנוי לו: **סברוה**. צעלמא תרוייהו הני תנאי סבירא להו קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי והכא היינו טעמא דמאן דאמר לא לאיש ולא לאשה דאית ליה תקנת אושא הלכך משום איש לא נפקי דלא קני להם לגופייהו ממש משום אשה נמי לא נפקי דלאים שעבדיה למהוי כקנין הגוף: **קודם פקנה**. הוי שעבדיה קיל כשאר קנין פירות דקיס לן דלאו כקנין הגוף דמי:

הקדש ואין נראה לר"י דהא לעיל אמר וצכל דוכת' תוזין לכתובתה בטובת הנאה ואפילו כשהיא תחת צעלה ונראה לר"י כשם שלא תמכור בשביל שחבלה באחרים בעודה תחתיו כדאמר לעיל דלגבי צעלה ודאי מחלה כך לא תפסיד והיא תחתיו כלומר לא תמכור כתובתה לצעלה בשביל שחבלה זו והא דנקט מכירה גבי אחרים והפסד גבי צעלה משום דלגבי אחרים אין יכולה להפסיד כשמוכרת להן בטובת הנאה של כתובה אבל לגבי בעל שמכרה לצעלה בטובת הנאה יגרשנה מיד ויריות הכל והיא תפסיד: **אמר רבא סיפא אתאן לכתובת בנין דכרין**. תימנה דלא מייתי הך צרייתא בסוף נערה שנתפתתה (כתובות דף נג:.) דבעי רבא מוכרת כתובתה לצעלה כמוכרת לאחרים דמי או לא מיהו התם נמי קאמר בתר דבעי דער פשטה דכמוכרת לאחרים דמי ושמא מתוך צרייתא זו פשטה ולפי שאין כ"כ פשוטה לא הביאה עס: **בך** מוכרת כתובתה לבעלה לא הפסידה כתובת בנין דיכרין. אע"ג דאינה יכולה למחול כתובתה לצעלה לרבי מאיר מ"מ יכולה היא למכור ואע"ג דאסור להשהותה לרבי מאיר בלא כתובה וכן קי"ל מ"מ השמיענו בצרייתא את הדין דאם אירע כן שמכרתה לצעלה לא הפסידה כתובת בנין דכרין א"נ במכרה התוספת איירי:

מאי טעמא כדרבא ב'. השתא משמע דשחרור דשן ועין מפקיע מידי שעבוד כמו שטר שחרור ותימנה דציצמות פרק אלמנה (דף סו: ושם) פלוגי במכנתת שום לצעלה היא אומרת כלי אינו נוטלת והוא אומר דמיס אינו נותן רב יהודה אמר הדין עמה משום שבה בית אביה רבי אמר אומר הדין עמו וקאמר תניא כוותיה דרבי אמר עבדי לאן ברזל יוצאין בשן ועין לאיש אבל לא לאשה ומה ראייה היא לר' אמר צהא אפי' רב יהודה מודה כיון דמחוסרת גוציינא אחי שחרור מפקיע מידי שעבוד כדאמר התם גבי אינטלא דמילתא דפרסוה אמיתנא דמודה רב יהודה דקנייה מיתנא דכיון דמחסרא גוציינא אחי הקדש מפקיע שעבוד ושמא אותו שהביא תניא כוותיה דר' אמר היה הכ בנאה צריה דרבא שלא היה חושבה מחוסרת גוציינא כיון דאין יכול לסלקה במילתא אחריתי:

מסורת הש"ס

א) [תוספתא פרק טו, ב] [כתובות מ., א] א [ד"ה ושלן, ד] ד"ל ו"ה"ג,

הנהגות הב"ח

א) תוס' ד"ה מאי טעמא וכו' כותיה דר' אמר היה סבור כנאנאי בריה דר' יוסף צריה דרבא שלא:

גליון הש"ס

בג' דאמר אסור לאדם שישאה. עיין כתובות דף לט ע"ב מורה טעמא:

רבינו חננאל

וראי מחלה ליה ואטרוחי בי דינא בכדי לא מטרחינן. שמעינן מהא דלית ליה תקנה לקונה שטר חוב שלא יהיה המוכר יכול למחול. דאילו הוה אית ליה הוה מוקמי לשמעטא בהכי. ואטרוחי בי דינא בכדי, פיר' לבטלה, בדבר שאינו מועיל. כדרבא, דאמר רבא